

Raimo Vikström

Muusikkojen liiton kunniapuheenjohtaja Raimo Vikström muistelee oheisessa kirjoituksessaan studiomuusikkojen työnseisauksista vuonna 1974. Silloin musikit lopettivat äänilevysoitot käytännössä kokonaan. Työnseisaus kesti noin puoli vuotta.

Gramexin 40-vuotishistoriikissa on luettelo henkilöistä, jotka Suomessa ovat levyttäneet eniten yksittäisiä kappaleita. Luettelossa on sata nimeä. Niitä katsellessani tuli mieleen, että nämhän ovat kaikki Muusikkojen liiton jäseniä.

Sitten muistin toisen hieman erilaisen nimiluettelon. Se syntyi talvella 1974. Silloin studiotyötä tekevät musikit kyllästyivät kelvottomiin työolosuhteisiin ja määrittelivät itse omat työehtonsa. Syntyi asiakirja, jonka jokainen hankkeeseen osallistunut muusikko henkilökohtaisesti allekirjoitti. Se lähetettiin suurimmille tuottajayhtiöille. Allekirjoittaneet olivat juuri niitä henkilöitä, joiden nimet ovat nähtävissä sadan eniten levyttäneen muusikon luettelossa.

Teknologia romahdutti muusikkojen ansiot

Äänilevyjen valmistus ja myynti oli Suomessa mittasuhteiltaan melko pienimuotoista toimintaa 1970-

luvun alkuun saakka. Silloin olosuhteet muuttuivat radikaalisti. Erittäin c-kasetin tulo markkinoille lisäsi äänitetyn musiikin kysyntää räjähdysnomaisesti.

Myynnin lisääntyminen tiesi lisää työtilaisuuksia myös musiikin esittäjille. Nuorisoyhtyeet olivat saaneet tilaisuutensa jo 60-luvulla. Myös ammattimaisesti toimivien studiomuusikkojen työtilaisuudet lisääntyivät.

Moniraitatekniikan tulo äänitysstudioihin oli joillekin esiintyjille pelastus. Vaativaa ammattityötä tekeville studiomuusikoille se oli kuitenkin lähinnä kauhustus.

Studiomuusikkojen piirissä herätti närää esimerkiksi Scandiassa 70-luvun alussa omaksuttu tapa soitattaa muusikoilla jonkinlaisia sovitusrunkoja tai pohjia. Niiden päälle saatettiin myöhemmin lisätä tarpeen mukaan uusia soitinosuuksia.

Ryöstöviljely suututti musikit

Talvella 1974 musikit alkoivat kypsyä siihen, että heidän osaa-

misensa joutui levy-yhtiöiden ryöstöviljelyn kohteeksi. Äänitystekniikka aiheutti sen, että suorituskyykyisimmät soittajat saivat tallennettua kappaletta kohti yhä pienemmän korvauksen työstään.

Vuonna 1974 voimassa olleen työehtosopimuksen mukaan muusikoille maksettiin levykeikasta kolmen tunnin minimipalkkio. Se oli tuolloin noin 75 markkaa. Asiansa osaava ravintolamuusikko sai tuohon aikaan helposti saman verran palkkaa illassa.

Äänilevytyöehtosopimus tehtiin vielä tuolloin Muusikkojen liiton ja yksittäisten yhtiöiden välillä. Sopimus ei sisältänyt riittäviä suojamääräyksiä, jotka olisivat turvanneet muusikkojen ansiot tuotantoteknologian muuttuessa. Työehtosopimus uinui sataprosenttisten äänitysten ajan Ruususen unta.

Lp-levyjen tulo markkinoille ja varsinkin c-kasetin yleistyminen aiheuttivat levy-yhtiöissä valtaavan tuotannon lisäyksen. Julkai-

suja ja levytettäviä kappaleita tarvittiin paljon aikaisempaa enemmän. Studiomuusikoilla riitti levytettävää. Mutta surullinen tosiasia oli, että he eivät hyötyneet kasvusta juuri lainkaan. Olosuhteet olivat muusikkojen kannalta hyvin epäoikeudenmukaiset.

Muusikit määräsivät tahdin

Sitten muutos tuli kertarysäyksellä. Alkuvuodesta 1974 alkoi kuulua, että musikit eivät enää suostu levyttämään työehtosopimuksen mukaisilla minimiehdoin. Helmikuussa levytykset pysähtyivät käytännössä kokonaan. Levy-yhtiöt vaativat liitolta toimenpiteitä ja syyttivät muusikkoja ja liittoa työtaistelutoimista.

Liitto muistutti tuottajia siitä, ettei Suomessa ole pakko vastaanottaa työtä työehtosopimuksen mukaisilla vähimmäisehdoilla. Liitto neuvoi tuottajia tarjoamaan muusikoille työehtosopimuksen minimitasoa kor-

keampia palkkoja, mutta sitä tuottajat eivät halunneet tehdä.

Kun muusikkojen itsensä määrittelemät työehdot oli muotoiltu ja pantu paperille, ne annettiin levy-yhtiöille tiedoksi muusikkojen omakohtaisesti allekirjoittamina. Työtaistelu tai ei, muusikkojen sitoutuminen asiansa oli vahvaa.

Levy-yhtiöt olivat pulassa. Kauppa kävi kuin rajuilma, ja uutta myytävää tarvittiin kuumeisesti. Yksittäiset bändit saivat tilaisuutensa, kun studio-muusikkoja ei muutaman kuukauden aikana käytetty. Joitakin levytyksiä teetettiin myös ulkomailla, esimerkiksi Ruotsissa.

Kuukausien selkkaus

Äänilevytyöehtosopimus oli solmittu vuonna 1973, ja se oli voimassa 31.5.1974 saakka. Koko talvi ja kevät oli studio-muusikkojen osalta hiljaista, koska levyjä ei käytännössä tehty lainkaan.

Tuottajayhtiöt yrittivät taivutella muusikkoja. Esimerkiksi Fazerin edustajat Toivo Kärjen johdolla lounastivat ravintola Mustassa Hevosessa muusikkojen kanssa. Tällaiset keskustelut eivät muuttaneet muusikkojen kantaa.

Kun voimassa ollut työehtosopimus päättyi, neuvottelut uusista työehdoista käynnistyivät kesällä. Ensimmäisissä neuvotteluissa tuottajia edustivat Fazerin Jussi Westö ja Discophonin Mosse Vikstedt. Koska muusikkojen rintama piti, tuottajat joutuivat myöntymään moniin esitetyistä vaatimuksista.

Tunti per titteli

Uusista työehdoista päästiin periaatesopimukseen melko nopeasti. Oleellista oli, että vaatimus yhden tunnin palkasta yhtä levytettyä kappaletta kohti hyväksyttiin. Myös vaatimus, että yhdestä tuplausstemmasta on saatava yksi tuntipalkka, meni läpi. Monia muita periaatteellisesti ja käytännöllisesti tärkeitä kysymyksiä saatiin niin ikään uuteen sopimukseen. Levytykset käynnistyivät jo kesällä, mutta sopimus saatiin allekirjoituskuntoon vasta myöhään syksyllä. Se tehtiin äänilevytuottajien yhdistyksen kanssa. Merkittävä käytännön uudistus sekini.

Vanhan sopimuksen minimipalkka oli 75 markkaa kolmen tunnin työstä ja uuden 150 markkaa neljän tunnin työstä. Levytetystä kappaleesta ja lisästemmoista taattiin kustakin tunnin palkka. Aivan perusasioissa siirryttiin vuoden 1974 sopimuksessa kokonaan uudelle tasolle. Muusikkojen ansiot äänilevysoitoista nousivat tuntuvasi.

Tuottajilla oli varaa maksaa. Äänitteiden myynti ja rahavirrat kasvoivat 70-luvulla huimaa vauhtia. Eikähän levy-yhtiöillä senkään jälkeen ole tosiasiallisesti mennyt huonosti. Julkisudessa on kyllä vuosien varrella valutettu krokotiilin kyneleitä, mutta faktat puhuvat vastustamattomasti sen puolesta, että äänilevyala on Suomessa erittäin hyvin kannattava toimiala.

Muusikkojen helmikuun 1974 kapina oli tuloksellinen ja myös erittäin tarpeellinen. Ilman sitä muusikot olisivat luultavasti levyttäneet musiikkia paljon huonommilla työehdoilla vuodesta toiseen. Vuoden 1974 sopimus nosti suomalaisten studio-muusikkojen työehdot äänilevysoitossa ehdottomasti huipuluokkaan koko maailmassa. Silloin Suomi oli verrattuna muihin Pohjoismaihin aivan omassa sarjassaan. Asia on edelleenkin näin, mutta nykyisin suurin osa levytyksistä tehdään muilla ehdoilla kuin niillä, jotka löytyvät työehtosopimuksesta. Työehtosopimuksen käytännön merkitys on vähentynyt.

Järjestöllinen hajaannus nousi esiin

Vuoden 1974 alussa Muusikkojen liitto liittyi uudelleen SAK:n jäseneksi. Pari vuotta aikaisemmin ryhmä muusikkoja oli irtautunut liitosta ja muodostanut muusikkoyhdistyksiä Hotelli- ja ravintolahenkilökunnan liittoon, Merimies-Unioniin ja Tekeriin. Ammattiosastoilla oli yhteistyöelin, jota kutsuttiin Musiikkialan ammattiliittojen federaatioksi (MAF).

MAF:in piirissä oltiin sitä mieltä, että Muusikkojen liitosta ei ole mihinkään muusikkojen etujen ajajana. SAK:n ja muiden ammattiliittojen avustuksella pienet muusikkoryhmät tavoittelivat työehtosopimuksia mm. ravintolamuusikoille ja laiva-

muusikoille. Tärkeä osa toimintaa oli Muusikkojen liiton arvostelu ja vähättely. Vuonna 1974 Muusikkojen liitosta irtautunut joukko arveli tilaisuutensa tulleen. Keväällä Tegeri ja Popmuusikot lähettivät SAK:lle kirjeen, jossa ne vaativat SAK:ta ottamaan äänilevytyöehtosopimuksen sopimusoikeudet pois Muusikkojen liitolta ja siirtämään ne Tegerille. Tällaiseen SAK ei tietenkään ryhtynyt.

Muusikkojen liitossa sen sijaan oltiin silloinkin yhteistyön kannalla ja lisäksi herrasmiehiä. Hoidettuaan asian kaikin puolin kuntoon Muusikkojen liitto nimittäin lähetti vuoden 1974 lopulla valmiin äänilevytyöehtosopimuksen allekirjoitettavaksi Tegeriin. Kuultuaan asiassa silloisen Popmuusikot ry:n ja MAF:n edustajia Tegeri päätti olla allekirjoittamatta. Vahinko ei ollut kovin suuri.

Ohimennen voidaan tässä todeta, että 70-luvun alkupuolisko oli kaiken kaikkiaan merkittävä kehitysjakso muusikkojen työehtosopimustoiminnassa. Muusikkojen liitto oli vuonna 1973 solminut kaupunginorkestereille valtakunnallisen työehtosopimuksen. Myös teatterimuusikot saivat silloin oman valtakunnallisen työehtosopimuksensa.

Vapun aikoihin 1974 Ravintolamuusikot olivat menossa lakkoon. Työehtosopimusneuvottelut, joita HRHL ja Muusikkojen liitto yhdessä kävivät työnantajien kanssa, eivät edistyneet, vaan liitot jättivät lakkouhan. Valtakunnansovittelija Paavo J. Paavolan avulla ravintolamuusikoille saatiin työehtosopimus. Se oli oleellisesti parempi kuin Muusikkojen liiton 40-luvun lopulla Liiketyöntäjien Keskusliiton kanssa tekemä ravintolamuusikkojen sopimus, josta puuttuivat palkkamääräykset. Tosin se sopimus toi alalle edelleen noudatetun käytännön viidentoista minuutin tauosta yhtä työtuntia kohti.

Yhteistyö on voimaa

Työehtosopimusten tekemistä helpottaa, jos työntekijöiden rintama on vahva. Studiomuusikkojen työehtosopimuksen uudistaminen vuonna 1974 on erinomainen osoitus tästä. Neuvottelijoilla oli hyvät edellytyk-

set asioitten hoitamiseksi, kun takana oli eheä muusikkojen rintama. Edes eriseuraisten muusikkoryhmien häirintäyrietykset eivät haitanneet.

Työselkkauksen aikana yhteistyö liiton ja muusikkojen kesken oli saumatonta. Sen voi näin jälkikäteen tunnustaa. Kaikissa vaiheissa käytiin keskustelua asioista, ja loppujen lopuksi hyväksytty työehtosopimus alistettiin muusikkojen kokouksen käsiteltäväksi.

Vuonna 1975 studiotyötä tekevät muusikot halusivat parantaa työehtojaan radioissa ja televisiossa. Liitto julisti Yleisradioon ja MTV:hen saarron, joka kesti kuukausia. Silloin sopimusratkaisuun saatiin apua ulkopoliittikan puolelta. Kun Sävelsilta-lähetys tuli ajankohtaiseksi, Yleisradio joutui taipumaan sopimukseen.

Aivan lopuksi voi ihailen todeta, että freelancemuusikot kykenivät yhteisesiintymisellä parantamaan merkittävästi omia työehtojaan. Studiotyöhön osallistui varsinkin jousisoittimien ja harvinaisimpien soittimien soittajina paljon orkesterimuusikkoja. He olivat täysillä mukana freelancereiden rinnalla vaatimassa parempia työehtoja. Muusikkojen liiton toiminta-ajatus toteutui käytännössä hienolla ja tuloksellisella tavalla. ■